

РЕЦЕНЗІЯ

в. о. завідувача кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата наук з державного управління, доцента **ДЕРГАЧ Анни Вадимівни** на дисертацію **МАРКУШИНА Олександра Григоровича** на тему: «**Публічне управління відбудовою та розвитком міської інфраструктури у повоєнний період**», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації. Понад десятиріччя в Україні триває реформа децентралізації владних повноважень, що зумовлює переосмислення підходів до публічного управління, сприяє підвищенню ролі органів місцевого самоврядування у забезпеченні сталого розвитку територій, покращенню рівня функціонування інфраструктурних об'єктів і підвищенню якості надання публічних послуг за європейськими стандартами. У цих умовах місцевий рівень дедалі більше стає осередком формування та реалізації публічної політики, спрямованої на розвиток соціально-економічного потенціалу громад, підвищення їх інституційної спроможності та створення належних умов життєдіяльності населення. Внаслідок збройної агресії російської федерації об'єкти критичної, житлової, соціальної та транспортної інфраструктури зазнали суттєвих пошкоджень і масштабних руйнувань, що створило додаткові виклики для системи публічного управління та потребує перегляду управлінських підходів до організації процесів відновлення територій. Для відновлення інфраструктурних об'єктів і створення передумов довгострокового розвитку територіальних громад особливої ваги набуває формування ефективних механізмів публічного управління, здатних забезпечити координацію дій між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадськістю, міжнародними партнерами та іншими суб'єктами взаємовідносин. У контексті зазначених викликів посилюється увага до пошуку дієвих інструментів залучення фінансових, матеріально-технічних і людських ресурсів, подальшого розвитку публічно-приватного партнерства, міжмуніципального та міжнародного співробітництва у процесах відбудови. У зв'язку з цим тема дисертації О. Г. Маркушина є актуальною і своєчасною, має важливе теоретико-практичне значення для розвитку науки публічного управління та адміністрування в умовах воєнного стану та у повоєнний період.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна та практичне значення. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані автором у дисертаційному дослідженні, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та базуються на комплексному поєднанні елементів методології (принципів, методів, підходів, функцій, механізмів та інструментів їх реалізації), результатів порівняльного аналізу нормативно-правового забезпечення, статистичних матеріалів, аналітичних звітів і практичних кейсів відбудови інфраструктури територіальних громад. Структура дисертації є логічною та послідовною. Зміст окремих розділів узгоджується із визначеними метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження, що забезпечило цілісність отриманих результатів, аргументованість сформульованих висновків і наданих пропозицій.

На особливу увагу заслуговують сформульовані автором положення наукової новизни, які характеризуються комплексністю, міждисциплінарністю та орієнтацією на вирішення актуальних завдань публічного управління у сфері повоєнної відбудови територій. Позитивно варто відзначити запропоновану концептуальну схему партнерської взаємодії суб'єктів публічного управління у процесах відбудови та розвитку міської інфраструктури, яка передбачає поєднання механізмів, інструментів, принципів та управлінських підходів на різних рівнях управління й орієнтована на забезпечення узгодженості дій органів публічної влади, бізнесу, громадськості та міжнародних партнерів. Значний інтерес викликає удосконалення понятійно-категорійного апарату науки публічного управління та адміністрування через уточнення змісту базових понять, пов'язаних із розвитком і відбудовою інфраструктури, що дозволило сформувати більш системне бачення предметної області дослідження. До результатів наукових положень автором віднесено удосконалення

системи принципів відбудови територіальних громад із посиленням ролі співробітництва, партисипативності, інтегрованості, інклюзії, безпеки, стійкості, гнучкості, адаптивності, соціальної відповідальності та орієнтації на потреби мешканців.

Перспективним результатом дослідження є удосконалення інтегрованого підходу до публічного управління відбудовою міської інфраструктури, який поєднує в собі управлінську, фінансову, безпекову та партисипативну складові, враховує сучасні міжнародні практики повоєнного відновлення. У дисертації варто відзначити елементи наукової новизни, що набули подальшого розвитку: методологічні засади дослідження проблематики відбудови територій та узагальнення зарубіжного досвіду, що створює підґрунтя для вдосконалення механізмів публічного управління і підвищення інституційної спроможності територіальних громад для забезпечення стійкості та сталого розвитку.

Практичне значення дисертації полягає у можливості використання основних положень під час підготовки стратегічних і програмних документів, планування заходів з відновлення територій, удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування та розвитку міжсекторальної взаємодії у процесах повоєнної відбудови.

Отримані результати мають належний рівень прикладної спрямованості та можуть бути використані у практичній діяльності органів публічної влади, а також у освітній діяльності. Практичне впровадження окремих результатів дисертаційного дослідження автора знайшли відображення у діяльності Київської обласної державної адміністрації (Київської обласної військової адміністрації) та Ірпінської міської ради Київської області, що підтверджено відповідними довідками.

Аналіз змісту дисертації, ступінь її завершеності та повнота викладення основних положень у наукових працях. Зміст дисертації характеризується належним рівнем структурованості, внутрішньою логічною послідовністю та відповідністю поставленим меті й завданням дослідження. Окремі розділи та їх підрозділи узгоджені між собою. Побудова дослідження забезпечує системне розкриття проблематики публічного управління відбудовою та розвитком міської інфраструктури, демонструє послідовний перехід від теоретичного осмислення проблематики до проведення аналітичного дослідження й формування на їх основі практико-орієнтованих пропозицій.

У першому розділі автором сформовано теоретико-методологічне підґрунтя дослідження шляхом розкриття сутності відбудови міської інфраструктури як об'єкта публічного управління, систематизації наукових підходів до розуміння ролі інфраструктури у забезпеченні розвитку територіальних громад та уточнення понятійно-категорійного апарату. Автор вдало поєднує міждисциплінарні підходи до дослідження процесів відбудови із сучасними підходами науки публічного управління та адміністрування. Значну увагу приділено питанням формування публічної політики в умовах високого рівня централізації прийняття рішень, недосконалості функціонування нормативно-правового та інституційного механізмів публічного управління та інструментів їх реалізації.

Другий розділ присвячено дослідженню практичних аспектів відбудови інфраструктурних об'єктів в умовах воєнного стану. На основі порівняльного аналізу здійснено оцінку масштабів руйнувань об'єктів інфраструктури територіальних громад Київського регіону, висвітлено особливості інвестиційного забезпечення процесів відновлення та реалізації інфраструктурних проєктів, розкрито особливості застосування інтегрованого підходу до публічного управління відбудовою міської інфраструктури.

У третьому розділі автор переходить від аналітичного етапу дослідження до формування власних концептуальних положень щодо вдосконалення публічного управління відбудовою міської інфраструктури. У роботі узагальнено міжнародний досвід повоєнного відновлення та наведені окремі успішні практики для їх адаптації до українських реалій. Перспективними є пропозиції щодо розвитку професійної спроможності органів місцевого самоврядування, посилення кадрового потенціалу та розширення міжсекторальної взаємодії у процесах відбудови. Окремо варто відзначити логічне завершення дослідження розробленням концептуальної схеми партнерської взаємодії суб'єктів публічного управління, що узгоджується із загальною логікою дисертації та сформульованими положеннями наукової новизни.

У цілому, аналіз змісту дисертації, основних наукових положень, висновків і рекомендацій свідчить про її завершеність. Здобувачу ступеня доктора філософії вдалося вирішити важливе науково-прикладне завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і розробленні науково-практичних рекомендацій щодо публічного управління відбудовою та розвитком міської інфраструктури у повоєнний період.

Основні положення дисертаційного дослідження відображені у 13 наукових працях автора, у т. ч. у 6 статтях у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 7 тезах наукових доповідей, що свідчить про достатній рівень апробації. Тематика опублікованих статей і тез наукових доповідей є релевантною предмету і об'єкту дослідження, а їх зміст підтверджує повноту викладення основних положень дисертації.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Під час ознайомлення з дисертацією ознак порушення принципів академічної доброчесності не виявлено. Дисертація є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею на правах рукопису. Використані у роботі ідеї, результати досліджень та окремі положення інших авторів супроводжуються у тексті належними посиланнями на відповідні джерела.

Зауваження та дискусійні положення. Оцінюючи позитивний внесок автора, у роботі є окремі аспекти, які доцільно врахувати:

1. У підрозділі 2.3 автором запропоновано схему формування інтегрованого підходу до публічного управління відбудовою міської інфраструктури (рис. 2.3), результатом реалізації якої визначено ефективність, стійкість, адаптивність розвитку громади та задоволення потреб мешканців через відбудову об'єктів міської інфраструктури. Водночас таке формулювання дещо звужує зміст інтегрованого підходу, оскільки зміст відбудови повинен розглядається не лише з позиції відновлення інфраструктурних об'єктів, а з урахуванням їх подальшої функціональної спроможності, модернізації, належного утримання та створення умов для довгострокового розвитку територіальних громад у повоєнний період.

2. У підрозділі 3.3 у концептуальній схемі партнерської взаємодії суб'єктів публічного управління у процесах відбудови та сталого розвитку міської інфраструктури (рис. 3.1) доцільно було б відобразити прямі та зворотні зв'язки між її структурними елементами. Це дозволило б краще простежити взаємозв'язки між учасниками та рівнями їх взаємодії, управлінськими підходами та формами їх здійснення, механізмами публічного управління та відповідними інструментами їх реалізації.

3. У підрозділі 3.3 під час розкриття змісту інформаційно-комунікаційного механізму автором визначено такі інструменти його реалізації як експертні панелі та електронні платформи взаємодії. Їх практичне застосування у процесах відбудови міської інфраструктури потребує додаткового обґрунтування з точки зору інституційної спроможності органів публічної влади та інших учасників забезпечити їх ефективне функціонування.

4. Пропозиції автора щодо перспектив застосування публічно-приватного партнерства для відбудови об'єктів міської інфраструктури потребують більш детальної конкретизації в частині розподілу участі партнерів під час реалізації спільних проєктів.

Наведені зауваження не впливають на загальну високу оцінку дисертації, не зменшують наукової і практичної цінності отриманих результатів. Окремі положення мають переважно рекомендаційний характер.

Загальний висновок. Дисертація на тему: «Публічне управління відбудовою та розвитком міської інфраструктури у повоєнний період», представлена на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», є завершеним самостійним дослідженням, що містить нові теоретико-методологічні засади і науково-практичні рекомендації щодо публічного управління відбудовою та розвитком міської інфраструктури у повоєнний період. Актуальність обраної теми, наукова новизна, достовірність одержаних результатів, обґрунтованість наукових положень, висновків і запропонованих рекомендацій свідчать про високий науково-прикладний рівень дослідження, що має важливе значення для науки публічного управління та адміністрування. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами)

та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а його автор Маркушин Олександр Григорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент в.о. завідувача кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидат наук з державного управління, доцент Анна ДЕРГАЧ